

Ministerieel besluit tot voorlopige opheffing van de bescherming als stadsgezicht van tuin van Burgerhuis De Engelkes in Hasselt

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.3 tot en met 6.2.5;

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de opheffing van de bescherming als stadsgezicht werd onderzocht;
- de bevindingen van het onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier;
- advies over de opheffing van de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 20 oktober 2023;
- de behandeling van het advies is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

De tuin bij het Burgerhuis De Engelkes werd op 4 november 2002 beschermd als stadsgezicht bij ministerieel besluit, omwille van de historische en sociaal-culturele waarde. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 19 februari 2003.

Het algemeen belang gevormd door de erfgoedwaarden wordt in het beschermingsbesluit verantwoord door de onderlinge samenhang van de erfgoedwaarden van monument en stadsgezicht:

- de historische waarde:
huis De Engelkes, gelegen Guffenslaan 34.
Art Nouveau getint herenhuis, stilistisch te situeren in de late 19de tot vroeg 20ste eeuw, opgetrokken op terreinen die vrijkwamen na de afbraak van de stadswallen en die in samenhang met de aanleg van ringlanen, werden geëxploiteerd.
- de sociaal-culturele waarde:
omgeving (tuin) van huis De Engelkes, gelegen Guffenslaan 34

Typisch laat-19de - tot vroeg 20ste-eeuws ringlaanhuis in betrekkelijke gaaf bewaarde context; vrijwel ononderbroken straatwand van gelijkaardige, in verschillende neostijlen uitgewerkte huizen. Samen met de nabije openbare gebouwen vertegenwoordigen ze een belangrijke stedenbouwkundige fase, waarvan de beeldbepalende waarde niet mag worden onderschat.

De tuinen horen als vanzelfsprekend bij het totaalconcept van elk individueel huis.

In de onderzoeksfase voorafgaand aan de bescherming werd de achterliggende tuin bij het burgerhuis De Engelkes niet onderzocht. Deze bleek op het ogenblik van bescherming reeds volledig verhard en ingenomen door een aanbouw en berging uit de jaren 1980. In 2021-2022 werden deze constructies gesloopt en vervangen door een nieuwe achterbouw en tuinhuis. De ruimte tussen beide volumes werd ingericht als tuin.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
 - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
 - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
 - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
 - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
 - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

De erfgoedwaarden van de tuin bij Burgerhuis De Engelkes in Hasselt zoals beschreven in het beschermingsbesluit van 2002, past in het huidige decreet onder de historische en stedenbouwkundige waarde. De evaluatie van deze erfgoedwaarden op basis van de huidige criteria voor bescherming is als volgt:

- 1° zeldzaamheid: de aanleg van de tuin is niet gedocumenteerd waardoor niet kan uitgemaakt worden hoe zeldzaam deze was op Vlaams niveau. De stadstuin als erfgoedtype is echter niet zeldzaam en de tuin was op het ogenblik van bescherming reeds volledig verhard. De huidige tuin van burgerhuis De Engelkes is dus niet zeldzaam in zijn soort, het is een doorsnee stadstuin voor de Vlaamse context;
- 2° herkenbaarheid: burgerhuis De Engelkes dateert uit het laatste kwart van de 19de eeuw. Enkel de perceelsstructuur van de tuin is sindsdien wellicht onveranderd gebleven. De tuinaanleg is in zijn huidige voorkomen niet herkenbaar als een stadstuin uit het laatste kwart van de 19de eeuw. Het uitzicht en de vormgeving van de tuin is recent en bevat geen elementen of aspecten die verwijzen naar de historische tuinaanleg. Er zijn geen erfgoedkenmerken en -elementen aanwezig die de erfgoedwaarde van de tuin onderbouwen;
- 3° representativiteit: de tuin van burgerhuis De Engelkes is een doorsnee stadstuin die niet representatief is voor een welbepaalde typologie of oeuvre of die typerend is voor de geografische of historische context. De tuin bij het burgerhuis De Engelkes was op het ogenblik van bescherming reeds volledig verhard. De tuin is bijgevolg geen representatief voorbeeld van een stadstuin uit het vierde kwart van de 19de eeuw. Bovendien blijkt uit de motiveringsnota dat de stadswoningen langs de Guffenslaan omwille van het gesloten karakter met kleine tuinen net atypisch waren voor Hasseltse ringlaanhuizen. Typische ringlaanhuizen waren immers doorgaans vrijstaande villa's met grote tuinpercelen;
- 4° ensemble: de erfgoedwaarde van de tuin als 'vanzelfsprekend horende bij het totaalconcept van elk individueel huis' sluit aan bij het criterium "ensemble". De tuin vormt nog steeds een samenhang met de woning in zijn functie, maar dit is sterk verstoord door de moderne vormgeving. Deze staat immers volledig los van de historische bouwstijl van de woning. Er is geen sprake van een historisch ensemble van burgerhuis en stadstuin uit het vierde kwart van de 19de eeuw. De tuin heeft in zijn huidige voorkomen geen erfgoedkenmerken en -elementen die aansluiten bij het burgerhuis;
- 5° context: de tuin van Burgerhuis De Engelkes ligt achter de woning en is niet zichtbaar vanaf de straat. Stedenbouwkundig vormt het een kleine open ruimte achter de woning, zoals ook andere stadswoningen in Hasselt hebben.

Met uitzondering van de bewaarde historische perceelsstructuur van de tuin als horende bij het Burgerhuis De Engelkes, is deze tuin niet herkenbaar of representatief. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als stadsgezicht is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van de tuin bij Burgerhuis De Engelkes in Hasselt als stadsgezicht. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als stadsgezicht is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming van de tuin bij het Burgerhuis De Engelkes in Hasselt als stadsgezicht wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. Het ministerieel besluit van 4 november 2002 tot bescherming van het Burgerhuis De Engelkes als monument en van de omgeving als stadsgezicht, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 19 februari 2003, wordt voorlopig gedeeltelijk opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed, de omgeving van het huis De Engelkes, Guffenslaan 34 in Hasselt, waarvan de bescherming als stadsgezicht voorlopig wordt opgeheven, bevindt zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Hasselt, 1ste afdeling, sectie H, perceelnummer 596S9 (deel).

Het plan met de aflijning en de plaats van de aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde onroerend goed waarvan de bescherming voorlopig wordt opgeheven, wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. In artikel 1 van het ministerieel besluit van 4 november 2002 tot bescherming van het Burgerhuis De Engelkes als monument en van de tuin als stadsgezicht wordt de zinsnede

“Wegens zijn historische en socio-culturele waarde:

- als stadsgezicht:

OMGEVING HUIS DE ENGELKES, gelegen te

Hasselt (Hasselt), Guffenslaan 34;

bekend ten kadaster:

Hasselt, 1e afdeling, sectie H, perceelnummer(s) 596S9DEEL.” opgeheven.

Art. 4. In artikel 2 van het ministerieel besluit van 4 november 2002 tot bescherming van huis De Engelkes en omgeving wordt de zinsnede

“Sociaal-culturele waarde:

Als stadsgezicht HASSELT (Hasselt) : omgeving ([t]uin) van huis De Engelkes, gelegen Guffenslaan 34. Typisch laat-19de - tot vroeg 20ste -eeuws ringlaanhuis in betrekkelijke gaaf bewaarde context; vrijwel ononderbroken straatwand van gelijkaardige, in verschillende neostijlen uitgewerkte huizen. Samen met de nabije openbare gebouwen vertegenwoordigen ze een belangrijke stedenbouwkundige fase, waarvan de beeldbepalende waarde niet mag worden onderschat. De tuinen horen als vanzelfsprekend bij het totaalconcept van elk individueel huis.” opgeheven.

Art. 5. Het plan met nummer 1/2 als bijlage bij hetzelfde besluit van 4 november 2002 wordt vervangen door het plan als bijlage 2 bij dit ministerieel besluit.

Brussel, 08/02/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Si)
Getekend op: 2024-02-08 17:10:19 +01:0
Reden: ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE